

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНЕ БУТТЯ ТА ПРИНЦИПИ ТВОРЕННЯ ДЕНУМЕРАЛЬНИХ СЛІВ ONLY, ALONE, BETWEEN

Здоровцова Н. І.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент

Чернюк Н. І.

Серед вторинних конструювань в англійській мові чинне місце посідають нумеральні морфеми з притаманними їм семантичними та формальними характеристиками. Нумеральні морфеми походять від числівників і є членами родини квантитативних одиниць [2].

Числівники англійської мови – це самостійний незамкнений ряд повнозначних нумеральних слів, яким притаманні специфічні семантичні, синтаксичні та словотворчі особливості.

Висока комбінаторика числівників проявляється на рівні вербокреації. Корені числівників можуть сполучатися як з афіксами, так і з іншими морфемами. Слова, утворені від числівників, зберігають сему числа, розширюють значення корелята, і, тим самим, стають дериватами [1]. Термін «дериват» вживається для позначення результатів словотвору – морфологічного, синтаксичного та семантичного.

Оскільки у функціонально-семантичному полі кількості центральне місце займають числівники, на словотвірному мовному рівні вони виступають основою для творення денумеративів. Під денумеративами ми розуміємо секундарні утворення, вихідною морфемою яких є коренева основа числівників. В умовах оточуючого контексту числівники модифікують синтаксичну, прагматичну, морфологічну, епідигматичну функції, остання з яких об'єктивується існуючою парадигмою денумеративів, утворених за моделями макросистеми.

Серед денумеративів виокремлюються адвербіальні, ад'єктивні, субстантивні та службові слова. Ще одну специфічну групу складають денумеративи-прислівники [3].

За принципом побудови денумеративи-прислівники поділяються на:

1) одиниці моделі Num+-th+-ly, напр.: *And, fourthly, I discovered her having an intimate lunch with another man* [5];

2) денумеративи на *-ce*, що утворюють закриту парадигму, напр.: *Once they'd chosen, the waiters were ever present. Lightning doesn't strike twice and all that* [6];

3) відчислівникові утворення на *-fold*, пор.: *She had identified the **threefold** power of the motivation* [5].

До денумеративів-прислівників належать *alone, only, between*.

Денумератив *only* в залежності від функціонального навантаження може виступати як самостійною частиною мови (прикметником, прислівником), так і службовою (вигуком, сполучником). Найчастіше денумератив *only* зустрічається в ролі прикметника, але із розвитком мовної системи з'являється все більше прикладів *only* в ролі однойменного прислівника та частки.

Only – це вторинне конструювання, секундарне відчислівникове утворення від *one-* + *-like* [1]. Це слово утворилося шляхом словоскладання та стягнення. Семантична девіація лексеми *only* є очевидною із сполучуваності з корелюючими словами. Її омонімічність знімається частиномовною віднесеністю до ад'єктивних або адвербіальних одиниць. Сукцесивність семантичної деривації закінчується «вивітруванням», деквантифікацією, появою службових одиниць. У художньому дискурсі *only* може виступати такими частинами мови, як прикметник, прислівник, частка та сполучник.

Як прикметник *only* утворюється шляхом афіксації. Наприклад: *Abby hoped this line would make her plan seem the **only** sensible option* [5].

Як прислівник *only* утворюється шляхом конверсії. *Only* уточнює, інтенсифікує ознаку предметів, дій. Наприклад: *But she was **only** saying that she understood the doctor's point* [5].

Лексема *only* може зазнавати спустошення при конверсії (гіпостазу) у службове слово: Adjective → Adverb → Particle. Наприклад: *Because **only** he can move Jess from the grief toward happiness* [5].

За допомогою конверсії денумератив *only* зазнає ще одного етапу перетворень [1]: Particle → Conjunction. Наприклад: ***Only** if you help me, it will be easier to settle* [6].

Денумератив *alone* – похідна одиниця від словосполучення *all but one*. *Alone* – композитне слово, що

вказує на означення або предикатив. Як частка інтенсифікатор *alone* виокремлює референт та може замінюватись іншими словами: *Edward alone knew the truth* → *It was Edward who knew the truth*.

Прикметник *alone* реалізує квантитативне значення, що відлунюється у денумеративі. Наприклад: *She wasn't cut out to flirt, let alone have an affair* [6].

Серед денумеративів виокремлюється прийменник *between*, що походить від числівника *two*. Це службове слово підвладне також семантичній девіації, спустошеності вихідної семи. Напр.: *The atmosphere between husband and wife was colder than the Arctic Circle* [5].

Семантична комбінаторика денумеральних утворень ґрунтується на відповідності компонентів [4], напр.: *between-maid – a sort of cook and room-maid*.

В умовах фразеологічного контексту квантитативний компонент десемантизується, а фразеологічна одиниця з квантитативним компонентом реалізує квалітативні та предметні значення [4], напр.: *between two days – «вночі»*.

В результаті аналізу емпіричного матеріалу можна зробити висновок, що система числівників та від числівникових секундарних утворень не є закритою системою, вона постійно доповнюється. Числівникова родина розростається за рахунок похідних одиниць – деривативів, які, зберігаючи сему числа, підлягають формальній та семантичній девіаціям.

1. Земская Е. А. Словообразование как деятельность/ Земская Е. А. – М.: Наука, 1992. – 221 с.
2. Медвідь О. М. Структурні особливості нумеральних сполучень // Вісник СумДУ. Серія Філологія. – 2000. – № 19. – С.24–35.
3. Числівник англійської мови: навч. посіб. / С. О. Швачко, С. В. Баранова, І. К. Кобякова та ін.; за заг. ред. С. О. Швачко. – Суми: Вид-во СумДУ, 2010. – 171 с.
4. Швачко С. О. Квантитативні одиниці англійської мови : перекладацькі аспекти : посібник / Швачко С. О. – Вінниця : Нова кн., 2008. – 128 с.
5. Cathy Kelly. Best of Friends. Published by Harper Collins Publishers, 2003. – 528 p.
6. Gregory P. A Respectable Trade. Published by Harper

Collins Publishers, 1996. – 510 p.

Перекладацькі інновації : матеріали III Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, м. Суми, 15-16 березня 2013 р. / Ред.кол.: С.О. Швачко, І.К. Кобякова, О.В. Ємельянова та ін. — Суми : СумДУ, 2013. — С. 128-131.